

Lærerveiledning

Rekkefølgen i bokstavinnlæringen.

I "OLE OG EVA LESER" er rekkefølgen av bokstavene først og fremst bestemt av bokstavens *bindingsvillighet*. **O**, **L** og **E** er lettere å få til å henge sammen med andre bokstaver enn for eksempel **K** og **P**.

Dessuten ønsket vi å introdusere Ole og Eva fra starten.

Ordlesing på første læreside (merket med et smileansikt)

Første læreside (merket med ☺) har kort avstand mellom ord og bilde for at de skal kunne leses samtidig. Tegningen gir bokstavene mening og letter oppfattelsen for eleven, som dermed kan "lese" ordet. Læreren *skriver ordet på tavlen og leser høyt mens det skrives*. Det legges vekt på en tydelig forbindelse **lyd/tegn**.

Elevene blir også godt kjent med ordene på siden ved at de må skrive inn bokstaven som mangler i hvert ord. En tilleggsoppgave kan være å tegne streker fra ordene til tegningene.

Korlesing

Ordene på tavlen **leses i kor**. Læreren "dirigerer" koret ved å følge hvert ord med en finger. Korlesing trener ikke bare leseferdighet og forståelse, men medvirker også til at barna ikke blir så "redde" for å høre sin egen stemme.

Dra fingeren langs ordet. Når vi skriver, "smaker" vi alltid på ordet.

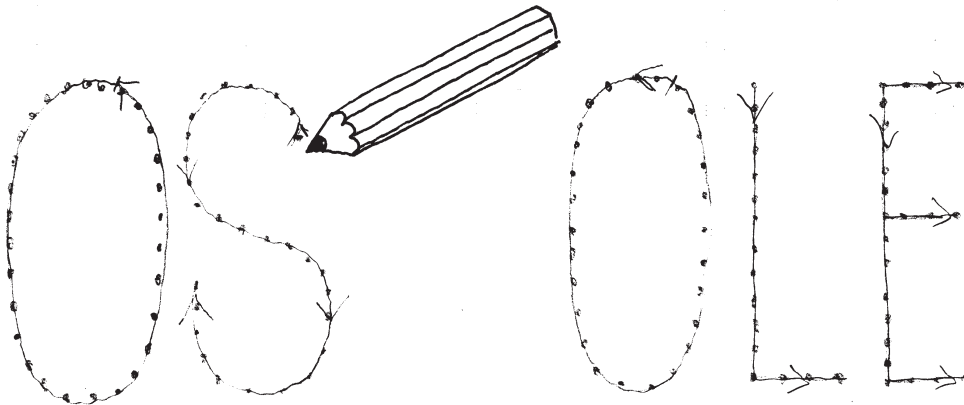
Hele tiden forsøkes det å knytte lyd til tegn og tegn til mening – alle ord skal ha mening.

Sporing og skrivning av ord (siden til venstre for første læreside)

På siden til venstre for første læreside skal ordene **spores*** og **skrives**. Elevene sporer først ved å skrive oppå de prikkede bokstavene i ordene. Deretter skrives det så mange ord det er plass til på linjen.

Pass på at eleven har korrekt skriveretning. Det er viktig å få inn det skrive-tekniske fra starten. Feil vaner blir fort til seiglivede uvaner.

***Sporing av bokstaver:** Eleven skriver (i *riktig* skriveretning) etter opptegnede prikker som danner bokstaver. Ved å følge pilene i *riktig* skriveretning (kan ikke sies ofte nok) dannes ønsket bokstav. Den kommer liksom plutselig av seg selv, men det er eleven som har "funnet" den inne i prikkene. Eleven trenes i oppmerksomhet og flid (det blir ikke riktig bokstav med avvik fra prikkene) og får inn riktig skriveretning fra første minutt.

Bokstavlæring

Så er tiden inne til å **snakke** om **bokstaven** på siden:

Hva heter den? Eventuelle særtegn ved den – visuelt og lydmessig.

Tell hvor mange ganger til sammen bokstaven er skrevet på siden.

Har noen bokstaven i navnet sitt? Vis hvordan bokstaven skrives.

Finnting i rommet eller på et bilde som har bokstaven i seg – ikke bare foran i ordet, men også inni og bak.

Til slutt kan elevene få **farge og spore** den store bokstaven. Eleven skriver inni den store bokstaven (i riktig skriveretning) med mange forskjellige farger. Dette er en oppgave barna utfører med stor glede og iver. Springingen av bokstaven tas helt til slutt.

Samtale om eksempelordene

Læreren legger opp til samtale i klassen omkring eksempelordene.

Snakk litt omkring ordet **SOLO**:

Få innspill om barn/drikke – godt/vondt osv.

Er det lov å drikke brus på skolen? Smaker Solo godt? Vet noen hva Solo er laget av?

Gjør det samme omkring **OST**:

Gulost/brunost – liker / liker ikke osv.

Hvem har ost på brødkivene i matpakken? Kjenner noen til et lite dyr som er veldig glad i ost? Er det noen som vet hva ost lages av?

For å understreke ordene – ordenes betydning og barnas forståelse – anbefales bruk av konkrete/halvkonkrete så ofte som mulig. Læreren kan ta med ting som demonstrasjonseksempler: en Solo, en rose, en ost, et eple, sil eller sele – alt etter som de ulike bokstavene presenteres gjennom boken.

Finnting også eksempler der flere ord kan ha samme betydning: mor – mamma, far – pappa.

Spør også klassen om de kjenner til andre språks ord for eksemplene: Vet noen hva "mor" heter på vietnamesisk? På svensk? På engelsk eller urdu?

Andre læreside (merket med to smileansikter)

På andre læreside (merket med ☺ ☺) er det stor avstand mellom eksempelordene og piktogrammene. Siden til venstre har en situasjonstegning med setninger til. Setningene er helt enkle til å begynne med.

Avstanden mellom ordene og piktogrammene er mye større her slik at elevene kan **brette** etter den vertikale linjen så bildet skjules. På denne måten kan eleven lese ordet inne i seg og korrigere etterpå: Husket jeg riktig, tro? (Det er lov å titte.)

Etter at elevene har blitt fortrolige med å brette og memorere, kan to elever parvis korrigere hverandre: Den ene leser og peker mens den andre har "åpen brett" og sier om det er rett eller galt.

Minn barna om at en finger skal følge ordet når vi leser, og at lydene må leie hverandre. Ellers er det vanskelig å forstå *meningen* med ordet, vi skjønner ikke hva vi leser.

Tavlearbeid

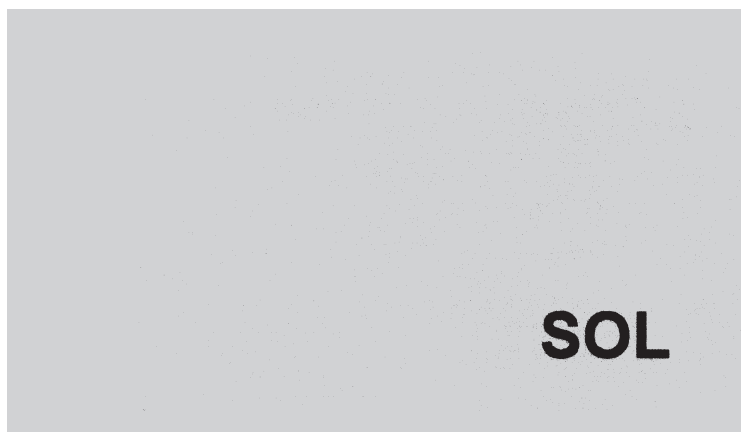
Elevene har ord/bilde-arket foran seg på pulten. Læreren **skriver alle ordene på tavlen** og spør om noen kan komme opp og peke på ordet "sol". (Enkleste vanskelighetsgrad.)

Har noen lyst til å peke på et selvvalgt ord og lese det? (Vanskeligere.)

Barna kan søke støtte i ord/bilde-arket de har foran seg, men må huske det helt opp til tavlen. Dette er første virkelige **frigjøring fra bildet**.

Senere kan læreren spørre om noen av elevene har lyst til å skrive et ord på tavlen (som nå er tom).

Dette er frivillig og selvvalgt.

To og to kan også samarbeide og bytte på å lese og skrive. Elevene kan også få kritt til å skrive ord med ute i skolegården.

Sjekk at ordene er meningsbærende. Kontroller at hver enkelt elev skjønner meningen med ordene, slik at han eller hun kan sette dem inn i *meningsbærende setninger*.

Hver elev bretter og leser inne i seg (og det er fremdeles lov å kikke under bretten).

Læreren kan ta leseprøver innimellom og korrigere om noen ord er oppfattet feil.

Senere samarbeider to og to elever, der de bytter på å lese og sjekke om det er riktig.

Når enkeltordene "sitter", kan læreren presentere setningene som står på siden til venstre for andre læreside.

Piktogramlesing av setninger

Når setningene er lest piktografisk, i kor og selvstendig, kan vi begynne å leke med dem. Det er nødvendig å begynne med de enkleste setningene.

Først lager læreren "remser" og skriver ett og ett ord i ca. 10 centimeters høyde på et

enkeltark som limes opp på tavlen med tape. Nå er det elevenes oppgave å komme med forslag til setninger der ordene er brukt. Til å begynne med kan læreren flytte papperarkene etter elevenes forslag, men etter hvert kan barna selv komme opp til tavlen med egne eller andre elevers forslag. (Dette er frivillig og selvvalgt.)

Hvert utspill bedømmes for mening og "grammatisk aksept":

SY EVA KAN (Kan vi si det på norsk?)

Snakk også om forskjellen på å *fortelle* og *spørre*:

Hva er forskjellen på EVA KAN SY og KAN EVA SY?

Lek med ord

Hver elev får en setningsstripe som klippes opp i enkle ord, og ommøbleres. Setningene står med store typer i "OLE OG EVA LESER TILLEGGSSOPPGAVER". Etter grundig forarbeid kan elevene få egne remser med ord og arbeide med setningsbygging i grupper. Når prinsippet er etablert – når barna oppdager at det er moro å snu på ordene og se om det blir mening eller tøys – økes vanskelighetsgraden i setningene.

To og to elever, eventuelt tre–fire-grupper, vurderer hverandres setninger og blir enige om setningen "går an" og om den gir mening:

SPISER OLE OG EVA OST "går an" og gir mening

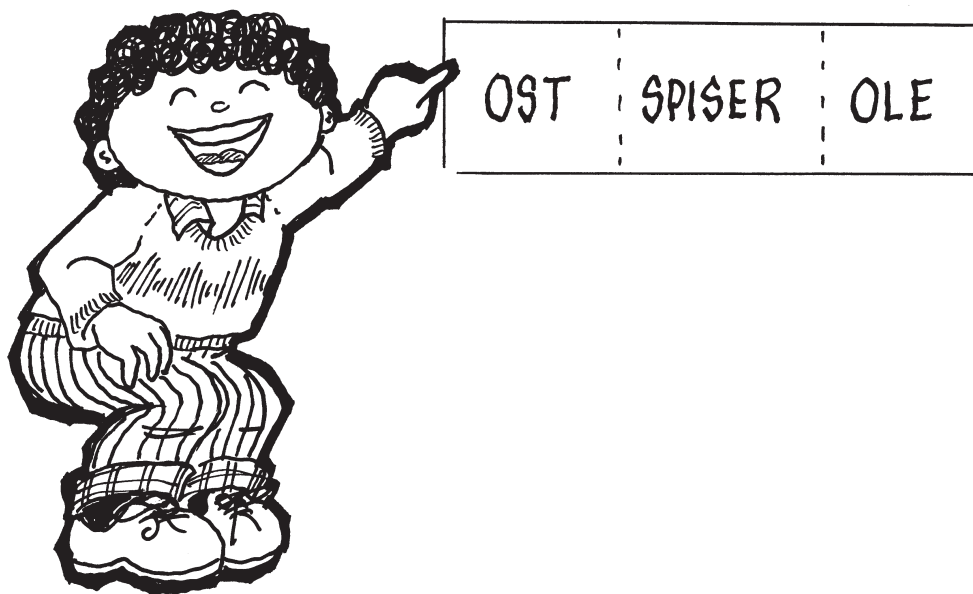
OST SPISER OLE OG EVA "går an", men gir ikke mening

EVA SPISER OLE OG OST "går an", men gir ikke mening

EVA OST OLE OG SPISER "går ikke an" og gir heller ikke mening

Slike øvelser er nyttige for alle, men særlig for minoritetsspråklige, som ofte strever med ordstilling. Det gir dessuten trening i høytlesing (hver elev leser sin nye setning for de andre), og rare setninger kan gi mye munterhet. Det er lov å lage rare setninger når vi er enige om at de er rare.

Vi ler av setningen, ikke av eleven.

1. Læreren skriver ord på tavlen.
2. Korlesing.
3. Sporing og skriving av ord.
4. Bokstavlæring
5. Elevene farger og sporer den store bokstaven.
6. Samtale om eksempelordene.
7. Lesing av ord med stor avstand mellom ord og piktogram.
8. Tavlearbeid med ordene.
9. Piktogramlesing av setninger.
10. Lek med ord.

Det vil gå med cirka to skoletimer til å gjennomføre de mest sentrale aktivitetene. Lek med setninger i grupper eller individuelt og bruk av lesepuslespill, Lotto og Memory kommer i tillegg til denne tiden (spillene er lagt inn i tilleggspermen).

La stå!